

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ઠાકુર રુદ્રેશ્વરી પ્રસાદ સિંહા

વિરુદ્ધ

શ્રીમતી રાણી પ્રભાવતી અને અન્ય

[ન્યાયમૂર્તિઓ પતંજલિ શાસ્ત્રી, મુખર્જીયા, એસ. આર. દાસ અને વિવિયન બોઝ]

ઘાટવાલી ટેન્થોર—સ્વરૂપ અને લક્ષણો—જમીનદારી ઘાટવાલીઓની હસ્તાંતરણક્ષમતા—તાલુકા કાકવારા હસ્તાંતરણક્ષમ છે કે કેમ.

તાલુક કાકવારા તેના મૂળમાં એક જમીનદારી ઘાટવાલી ટેન્થોર હતી અને તેવી જ ચાલુ રહી હતી, અને વાસ્તવમાં ત્યારથી હંમેશા તે રીતે જ ગણવામાં આવી હતી. જો કેપ્ટન બ્રાઉનના સનદના આધારે તે સરકારી ઘાટવાલી ટેન્થોર બની ગઈ હોય તો પણ, ત્યારબાદ રાજા કાદિર અલીના સનદ હેઠળ અથવા ગમે તે સંજોગોમાં કાયમી જમાબંધી (Permanent Settlement) પછી, તે એક જમીનદારી ઘાટવાલી બની ગઈ હતી અને તેથી ખડગપુરના ન્યાયિક રીતે માન્ય રિવાજ મુજબ જમીનદારની સંમતિથી હસ્તાંતરણક્ષમ હતી.

[ઘાટવાલી ટેન્થોરના સ્વરૂપ અને લક્ષણોની ચર્ચા કરવામાં આવી].

સિવિલ અપીલીય હુકમત: સિવિલ અપીલ નં. ૭૫/૧૯૫૦.

ભાગલપુરના સબઓર્ડિનેટ જજના પરચૂરણ કેસ નં. ૧૭૪/૧૯૩૯ માં તારીખ ૧૩ જુલાઈ, ૧૯૪૦ ના હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી અપીલ નં. ૨૩૮/૧૯૪૦ માં પટના સ્થિત હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના તારીખ ૨૨ નવેમ્બર, ૧૯૪૪ ના ચુકાદા સામેની અપીલ. કેસની હકીકતો ચુકાદા પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. અપીલ મૂળ પ્રિવિ કાઉન્સિલ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ સુપ્રિમ કોર્ટમાં તબદીલ થઈ અહીં સુનાવણી હાથ ધરાઈ હતી.

અપીલકર્તા તરફથી: એન. સી. ચેટર્જી (તેમની સાથે બી. સેન).

સામાવાળા તરફથી: બી. સી. ડે (તેમની સાથે રઘુનાથ ઝા).

૧૯૫૧. ઓક્ટોબર ૨૬.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ દાસ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ દાસ—આ અપીલ પ્રિવિ કાઉન્સિલ તરફથી તબદીલ થઈ અમારી સમક્ષ સુનાવણી માટે આવી છે. અપીલકર્તા મહાલત ખડગપુર સાથે સંકળાયેલા તાલુકા કાકવારાના હાલના ધારક (holder) છે. સામાવાળાઓ બનાઈલી રાજનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જેણે ખડગપુર મહાલત પણ પ્રાપ્ત કરી લીધી છે. સામાવાળાઓએ અપીલકર્તા વિરુદ્ધ ભાડા અને ઉપકર (cess) ની બાકી રકમ માટે રૂ. ૧૧,૫૮૭-૧૪-૬ નો હુકમનામો મેળવ્યો હતો અને તાલુકા કાકવારાની જમી અને વેચાણ દ્વારા પોતાના હુકમનામાના અમલ (execution) માટે અરજ કરી હતી. તારીખ ૨૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૩૯ ના રોજ, અપીલકર્તા દેવાદારે દીવાની કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૭ હેઠળ વાંધા અરજી દાખલ કરી એવો આક્ષેપ કર્યો કે તાલુકા કાકવારા ઘાટવાલી ટેન્ચોર હેઠળ ધરાવવામાં આવતી હોવાથી નાણાકીય હુકમનામાના અમલમાં તેનું વેચાણ થઈ શકે નહીં. આ વાંધો વધારે પડતો વ્યાપક હતો, કારણ કે ઘાટવાલી ટેન્ચોર પર ધારણ કરાયેલી તમામ જમીનો અનિવાર્યપણે બિન-હસ્તાંતરણક્ષમ (inalienable) હોતી નથી. ખરેખર

તો, કાલી પ્રસાદ સિંહ વિરુદ્ધ આનંદ રોય¹ ના કેસમાં, જે ખડગપુર મહાલત હેઠળના ખરના ઘાટવાલી મહાલ સાથે સંબંધિત હતો, પુરાવાઓ પરથી સ્પષ્ટપણે સાબિત થયું હતું કે ખડગપુરના મહાલોમાં એવા અસંખ્ય કિસ્સાઓ બન્યા હતા જ્યાં નિર્વિવાદ તબદીલીઓ અને વેચાણો થયા હતા, અને પ્રિવિ કાઉન્સિલ દ્વારા એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સાચો દ્રષ્ટિકોણ એ છે કે ખડગપુરમાં આવી ટેન્યોર બિન-હસ્તાંતરણક્ષમ નથી, અને જો જમીનદાર દ્વારા સંમતિ આપવામાં આવે તો ઘાટવાલ દ્વારા તેનું હસ્તાંતરણ થઈ શકે છે અથવા તેની વિરુદ્ધના હુકમનામાના અમલમાં તેનું વેચાણ થઈ શકે છે. ભાડાની બાકી રકમ માટેના હુકમનામાના અમલમાં જમીનદારની વિનંતી પર થતું વેચાણ અનિવાર્યપણે આવી સંમતિનું અસ્તિત્વ સૂચવે છે. ત્યારબાદના નારાયણ સિંહ વિરુદ્ધ નિરંજન ચક્રવર્તી

² ના કેસમાં, જે હાંડવા ઘાટવાલી મહાલ સાથે સંબંધિત હતો, લોર્ડ સમનરે સ્વીકાર્યું હતું કે ખરના ઘાટવાલી મહાલ કેસમાં પ્રિવિ કાઉન્સિલનો નિર્ણય તે કેસમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓથી સંપૂર્ણપણે સમર્થિત હતો અને ભારતમાં તે અધિકૃત ચુકાદાનું વારંવાર અનુસરણ અને અમલ કરવામાં આવ્યો હતો, અને રિપોર્ટ દર્શાવે છે તે મુજબ, તે રિવાજની પુનઃ સાબિતીની જરૂર વગર સ્વીકારાયો હતો. જોકે, લોર્ડ સમનરે નિર્દેશ કર્યો કે રિવાજ પુરાવા પર આધારિત હોવાથી, અને પ્રશ્ન હેઠળની ટેન્યોર ખડગપુરની જમીનદારી હેઠળની અને તેના જમીનદારના તાબા હેઠળની હોવાથી, તેને તેના તાબા હેઠળ ન હોય અથવા તેની જમીનદારીનો ભાગ ન હોય તેવી ઘાટવાલી ટેન્યોર સાથે કોઈ સંબંધ હોઈ શકે નહીં. પ્રિવિ કાઉન્સિલે ઉપરોક્ત કેસમાં એવું માનવાનું કોઈ કારણ જોયું ન હતું કે ખડગપુરનો રિવાજ એવી ઘાટવાલી ટેન્યોર્સને લાગુ પડે છે જે, હાંડવાની જેમ, ખડગપુર જમીનદારીથી સ્વતંત્ર હતી, ભલે તે ખડગપુરથી બહુ દૂર ન હોય. ટૂંકમાં, એ

1 (૧) (૧૮૮૭) એલ.આર. ૧૫ આઈ.એ. ૧૮; આઈ.એલ.આર. ૧૫ કલ. ૪૭૧.

2 (૨) (૧૯૨૩) એલ.આર. ૫૧ આઈ.એ. ૩૭; આઈ.એલ.આર. ૩ પટ. ૧૮૪; એ.આઈ.આર. (૧૯૨૪) પી.સી. ૫.

સુસ્થાપિત કહી શકાય—અને અમારી સમક્ષ તેની વિરુદ્ધ દલીલ પણ કરવામાં આવી નથી—કે ખડગપુરના જમીનદાર હેઠળ ધારણ કરાયેલી ઘાટવાલી ટેન્ચોર્સ ન્યાયિક રીતે માન્ય રિવાજ મુજબ જમીનદારની સંમતિથી હસ્તાંતરણક્ષમ હતી, જ્યારે સરકાર હેઠળ સીધી ધારણ કરાયેલી હાંડવા જેવી ઘાટવાલી ટેન્ચોર્સ બિન-હસ્તાંતરણક્ષમ હતી.

સત્તાધિકારીઓના આવા નિર્ણયની સ્થિતિમાં, અપીલકર્તા દેવાદારે તારીખ ૩૧ મે, ૧૯૪૦ ના રોજ સંહિતાની કલમ ૪૭ હેઠળ નવી વાંધા અરજી દાખલ કરી એવો દાવો કર્યો કે તાલુક કાકવારા એ સરકારી ઘાટવાલી ટેન્ચોર હેઠળ ધારણ કરાયેલી છે. આ અમલબજવણીની કાર્યવાહીમાં નિર્ણય કરવાનો મુખ્ય પ્રશ્ન એ હતો કે શું તાલુક કાકવારા એ અપીલકર્તા દેવાદારના જણાવ્યા મુજબ સરકારી ઘાટવાલી હતી, કે પછી સામાવાળા હુકમનામા ધારકોના દાવા મુજબ તેમના તાબા હેઠળની જમીનદારી ઘાટવાલી હતી.

વિદ્વાન સબઓર્ડિનેટ જજે ઠેરવ્યું કે તાલુક કાકવારા એ ખડગપુરના રાજા હેઠળની જમીનદારી ઘાટવાલી હતી અને દેવાદારનો વાંધો ફગાવી દીધો હતો. દેવાદારે હાઈકોર્ટમાં અપીલ કરી. અપીલ પ્રથમ તબક્કે ન્યાયમૂર્તિ મનોહર લાલ અને ન્યાયમૂર્તિ શીઅરની બનેલી બેંચ સમક્ષ સુનાવણી માટે આવી. ન્યાયમૂર્તિ મનોહર લાલ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા કે તાલુક કાકવારા એ સરકારી ઘાટવાલી હતી અને તેઓ અપીલ મંજૂર કરવા તરફ વલણ ધરાવતા હતા. ન્યાયમૂર્તિ શીઅરે એવો મત વ્યક્ત કર્યો કે ભલે તાલુક કાકવારા એક સમયે સરકારી ઘાટવાલી હતી, પરંતુ તે પછી તેવી રહી ન હતી અને તે જમીનદારી ઘાટવાલી બનીને રહી હતી અને તેથી હસ્તાંતરણક્ષમ હતી અને તેઓ અપીલ રદ કરવા તરફ વલણ ધરાવતા હતા. આ મતભેદને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલ ત્રીજા જજ તરીકે ન્યાયમૂર્તિ ચેટર્જીને સોંપવામાં આવી. ન્યાયમૂર્તિ ચેટર્જીએ ઠેરવ્યું કે તાલુક કાકવારા એ જમીનદારી ઘાટવાલી હતી અને તેથી હસ્તાંતરણક્ષમ હતી અને તે મુજબ અપીલ રદ કરી. દેવાદારે પ્રિવિ કાઉન્સિલમાં અપીલ કરવાની પરવાનગી

મેળવી. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, આ અપીલ પ્રિવિ કાઉન્સિલ તરફથી તબદીલ થઈ અમારી સમક્ષ સુનાવણી માટે આવી છે.

બ્રિટિશ શાસન પૂર્વેના મુશ્કેલ સમયની અસ્પષ્ટતા અને ગૂંચવણમાં ઘાટવાલી ટેન્ચોર્સનું ચોક્કસ ઉદ્ભવ સામાન્ય રીતે અજ્ઞાત રહ્યું હોવા છતાં, ઘાટવાલી ટેન્ચોર્સનું સ્વરૂપ, તેના હેતુઓ અને લક્ષણો નિર્ણિત કેસોની શ્રેણી દ્વારા સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત થયેલા છે. ઈ.સ. ૧૭૬૫ ની આસપાસ, જ્યારે ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપનીએ બંગાળ, બિહાર અને ઓરિસ્સાની દીવાની પ્રાપ્ત કરી તે સમયના જમીનદારોની સ્થિતિનું વર્ણન રાઈટ ઓનરેબલ ટી. પેમ્બર્ટન લેઈંગ (જેઓ પાછળથી લોર્ડ કિંગ્સડાઉન બન્યા) દ્વારા રાજા લીલાનંદ સિંહ વિરુદ્ધ ગવર્નમેન્ટ ઓફ બેંગાલ^૩ ના કેસમાં આપવામાં આવેલ તેમના ચુકાદામાં નીચે મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું:

"પોતાની સંબંધિત જમીનદારીઓમાં મોટા જમીનદારોમાંના ઘણાને એવા અધિકારો સોંપવામાં આવ્યા હતા, અને એવી ફરજો લાદવામાં આવી હતી, જે વાસ્તવમાં સરકારની હતી. તેઓ રૈયતો પાસેથી જમીનની કુલ ઉપજનો અમુક ભાગ ઉઘરાવવાની સત્તા ધરાવતા હતા. ઘણા કિસ્સાઓમાં તેઓ કર લાદતા અને ટોલ વસૂલતા હતા, અને તેઓ ફી, વિશેષાધિકારો અને સમાન પ્રકારની ઉઘરાણીઓ દ્વારા પોતાની આવકમાં વધારો કરતા હતા, જે બાબતો તાજેતરના સમયમાં અને વધુ સુધરેલા દેશોમાં પણ સાવ અજાણી નથી. બીજી બાજુ, તેઓ પોતાની જમીનદારીઓમાં શાંતિ અને વ્યવસ્થા જાળવવા અને ન્યાય તોળવા બંધાયેલા હતા, અને તે હેતુ માટે તેમણે દીવાની અને ફોજદારી ન્યાયની અદાલતો ચલાવવી પડતી હતી, કાઝીઓ, કાનૂનગોઓ અને થાણેદારો અથવા પોલીસ દળ નિયુક્ત કરવા પડતા હતા. પરંતુ જ્યારે પોતાના પ્રદેશોમાં રૈયતો અને અન્ય રહેવાસીઓ સામે આમાંના ઘણા શાસકો લગભગ રાજા જેવી સત્તા ભોગવતા હતા, ત્યારે

૩ (૩) (૧૮૫૫) ૬ એમ.આઈ.એ. ૧૦૧, પાના નં. ૧૦૮ પર.

સરકાર સામે તેઓ સંચાલકો કે વહીવટકારોથી વિશેષ કશું નહોતા. તેમની જમીનદારીઓ તેમને વર્ષ-દર-વર્ષના ધોરણે જ આપવામાં આવતી હતી; સરકારને ચૂકવવાની તેમની જુમ્મા અથવા વાર્ષિક રકમમાં દર વર્ષે ફેરફાર થતો હતો અથવા થઈ શકતો હતો; તે સરકાર દ્વારા મનસ્વી રીતે નક્કી કરાતી રકમ હતી."

ઘાટવાલી ટેન્કોરના સ્વરૂપ અને લક્ષણોનું આ વર્ણન લીલાનંદ સિંહ વિરુદ્ધ ઠાકુર મુનરંજન સિંહ⁴ ના કેસમાં હાઈકોર્ટ (ગાર્થ, સી.જે. અને મેકડોનેલ, જે.) દ્વારા અપનાવવામાં આવ્યું હતું, જે અમારી સમક્ષના પક્ષકારોના સંબંધિત પુરોગામીઓ વચ્ચેનો જ કેસ હતો અને આ જ તાલુકા કાકવારા સાથે સંબંધિત હતો. વિદ્વાન ચીફ જસ્ટિસે પાના નં. ૨૫૫ પર અવલોકન કર્યું હતું કે:

"અને અમારા વર્તમાન હેતુ માટે આ ટેન્કોર્સનું સાચું ઉદ્ભવ અને સ્વરૂપ શું હતું તે ધ્યાનમાં રાખવું ખૂબ જરૂરી છે. પહાડી જિલ્લાઓમાં વસતી કાયદાવિહીન જાતિઓના આક્રમણોથી પર્વતીય ઘાટોનું રક્ષણ કરવા અને ચોકી પહેરો રાખવા માટે પોલીસ અને લશ્કરી દળ પૂરું પાડવાના સાધન તરીકે પ્રારંભિક સમયમાં મુસ્લિમ શાસન દ્વારા તેનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું હતું. તે દિવસોમાં સરકાર દ્વારા જમીનની મોટી ગ્રાન્ટ આપવામાં આવતી હતી, ક્યારેક સીધી ઘાટવાલોને અને ક્યારેક જમીનદારોને, જેઓ બદલામાં ઘાટવાલોની નિમણૂક કરતા હતા. આ ગ્રાન્ટ્સ માત્ર ખૂબ ઓછું અવેજી ભાડું અથવા કોઈ પણ ભાડું લીધા વિના આપવામાં આવતી હતી, પરંતુ તે શરતે કે ગ્રાન્ટીઓએ ઘાટોનું રક્ષણ કરવા માટે સશસ્ત્ર માણસોનું દળ જાળવવું પડતું હતું."

4 (જ) (૧૮૭૭) આઈ.એલ.આર. ૩ કલ. ૨૫૧.

મુનરંજન સિંહ વિરુદ્ધ રાજા લીલાનંદ⁵ ના કેસમાં, જે આ જ તાલુકા કાકવારા અંગે પક્ષકારોના પુરોગામીઓ વચ્ચેનો કેસ હતો, હાઇકોર્ટે પાના નં. ૮૬ પર અવલોકન કર્યું હતું કે દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં ઘાટવાલી તરીકે ઓળખાતી ટેન્ચોર્સમાં નોંધપાત્ર વિવિધતા જોવા મળે છે. તે બધા આ બાબતમાં સમાન છે કે તે પહાડી પ્રદેશની સરહદ પર આવેલી જમીનની ગ્રાન્ટ છે અને ઘાટોનું રક્ષણ કરવાની શરતે ધારણ કરવામાં આવે છે. સામાન્ય રીતે, બજાવવામાં આવતી સેવા ઉપરાંત જમીનદારને નાનું ક્વિટ-રેન્ટ ચૂકવવાનું હોય છે, જેથી જમીનદારની જમીનદારી હેઠળ ટેન્ચોર હોવાનું પ્રતીક જળવાઈ રહે.

હવે અમે તાલુકા કાકવારાના ઇતિહાસ અને તેના સંબંધિત દસ્તાવેજોની તપાસ કરીશું. ઈ.સ. ૧૭૭૬ માં કેપ્ટન જેમ્સ બ્રાઉને રાંકો સિંહ અને ભૈરો સિંહને એક સનદ આપી હતી. સદર સનદમાં તાલુકા કાકવારાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો અને જમા રૂ. ૨૪૫-૧૨-૧૫ નક્કી કરવામાં આવી હતી. કેપ્ટન બ્રાઉનની સનદ બાદ, ઈ.સ. ૧૭૮૦ ના દાયકામાં ખડગપુરના રાજા કાદિર અલી દ્વારા એક સનદ જારી કરવામાં આવી હતી. રાજા કાદિર અલીની સનદમાં સ્પષ્ટપણે જણાવાયું હતું કે તાલુકા કાકવારા ખડગપુર પરગણા હેઠળ આવે છે અને ઘાટવાલોએ રાજાને વાર્ષિક જમા રકમ ચૂકવવાની રહેશે અને ઘાટવાલી સેવાઓ બજાવવાની રહેશે.

અપીલકર્તા તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કેપ્ટન બ્રાઉનની સનદ સીધી સરકાર તરફથી આપવામાં આવી હોવાથી તાલુકા કાકવારા મૂળથી જ સરકારી ઘાટવાલી હતી. પરંતુ સમગ્ર ઇતિહાસ અને દસ્તાવેજોની તપાસ દર્શાવે છે કે ઈ.સ. ૧૭૭૬ માં ખડગપુર રાજા અસ્થાયી રૂપે સરકારના સીધા વહીવટ હેઠળ હતું કારણ કે તત્કાલીન રાજા સગીર વયના હતા અથવા મુશ્કેલીમાં હતા. જ્યારે ઈ.સ. ૧૭૮૦-૮૧ માં રાજા કાદિર અલીને ખડગપુર રાજા પુનઃ સોંપવામાં આવ્યું ત્યારે તેમણે ઘાટવાલોને નવી સનદ આપી હતી. આ સનદ દ્વારા તાલુકા

5 (૫) (૧૮૬૫) ૩ ડબલ્યુ.આર. ૮૪.

કાકવારાની સ્થિતિ ખડગપુર જમીનદારી હેઠળની જમીનદારી ઘાટવાલી તરીકે સુનિશ્ચિત થઈ હતી.

તદુપરાંત, ઈ.સ. ૧૭૮૯-૧૭૯૦ માં રાજા કાદિર અલી સાથે મહાલત ખડગપુરનો દસ-વર્ષીય બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો, જેને ઈ.સ. ૧૭૯૩ ના કાયમી જમાબંધી વિનિયમ ૧ (Permanent Settlement Regulation I of 1793) હેઠળ કાયમી બનાવવામાં આવ્યો હતો. કાયમી જમાબંધી વખતે તાલુકા કાકવારાની જમા રકમ ખડગપુર રાજની માલ અસ્કયામતો (Mal assets) માં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવી હતી અને તેના આધારે રાજા કાદિર અલી પર સરકારી મહેસૂલ નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. તેથી સરકાર સાથેનો સીધો નાતો સમાપ્ત થઈ ગયો હતો અને કાકવારા સ્પષ્ટપણે જમીનદારી ઘાટવાલી બની ગઈ હતી.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રાણી સોનાબતી કુમારી વિરુદ્ધ રાજા કીર્ત્યાનંદ સિંહ⁶ ના કેસ પર તથા લોર્ડ સમનરના ચુકાદાના કેટલાક અંશો પર ખૂબ આધાર રાખ્યો હતો. પરંતુ તે બંને કેસો હાંડવા તાલુકા સાથે સંબંધિત હતા. હાંડવા અને કાકવારા વચ્ચેની સ્થિતિ સંપૂર્ણપણે ભિન્ન છે. વિદ્વાન ન્યાયમૂર્તિ શીઅરે પોતાના ચુકાદામાં બંને ઘાટવાલો વચ્ચેના પાંચ મુખ્ય તફાવતો દર્શાવ્યા છે, જે નીચે મુજબ છે:

(૧) હાંડવાના ઘાટવાલોએ ખડગપુરના રાજાની જમીનો પર આકારવામાં આવેલા જમીન મહેસૂલની રકમ પર ક્યારેય કોઈ રસૂમ (Rasoom) ચૂકવી ન હતી;

(૨) હાંડવાના ઘાટવાલ અગાઉ કિવટ-રેન્ટ સીધું સરકારી તિજોરીમાં જમા કરાવતા હતા;

6 (૬) (૧૯૩૫) આઈ.એલ.આર. ૧૪ પટના ૭૦.

(૩) ભાગલપુરના કલેક્ટરો દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી ખડગપુર રાજ હેઠળની ઘાટવાલી ટેન્ચોર્સની એક કરતાં વધુ ચાદીઓમાં હાંડવાનો કોઈ ઉદ્દેશ જોવા મળતો ન હતો;

(૪) ખડગપુર રાજની પુનઃસ્થાપના પછી, હાંડવાના ઘાટવાલોએ રાજા કાદિર અલી પાસેથી સનદ મેળવવાને બદલે ભાગલપુરના તત્કાલીન કલેક્ટર શ્રી ડિકિન્સન પાસેથી સનદ મેળવી હતી; અને

(૫) હોદ્દા પર ખાલી જગ્યા પડવા પર હાંડવાના નવા ઘાટવાલની નિમણૂક કરવા અંગે રાજા કાદિર અલી દ્વારા કરાયેલો દાવો અદાલતો દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.

તેવી જ રીતે, ન્યાયમૂર્તિ ચેટર્જીએ પણ બંને ઘાટવાલોના દરજ્જામાં રહેલા મૂળભૂત તફાવતો દર્શાવ્યા છે. હાંડવાને ભલે ભૌગોલિક રીતે ખડગપુર જમીનદારીમાં દર્શાવવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ તે માત્ર નાણાકીય હેતુ માટે હતું. તેનાથી વિપરીત, તાલુક કાકવારા હંમેશાથી ખડગપુર રાજની એક આંતરિક જમીનદારી ઘાટવાલી ટેન્ચોર રહી છે. વળી, ખુદ અપીલકર્તા દેવાદોરે આ જ તાલુક કાકવારા ખડગપુરના રાજા પાસે એવી કબૂલાત સાથે ગીરો મૂકી હતી કે તાલુક કાકવારા જમીનદારની સંમતિથી હસ્તાંતરણક્ષમ છે.

અમારા મતે ન્યાયમૂર્તિ શીઅરર અને ન્યાયમૂર્તિ ચેટર્જી દ્વારા તારવવામાં આવેલા આખરી નિષ્કર્ષો સંપૂર્ણપણે સાચા છે અને તેથી આ અપીલ ખર્ચ સાથે રદ થવાને પાત્ર છે.

અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલકર્તા માટેના એજન્ટ: આઈ. એન. શ્રોફ.

સામાવાળા માટેના એજન્ટ: એસ. પી. વર્મા.

વિષય: જમીનદારી ઘાટવાલી ટેન્ચોર જમીનદારની સંમતિથી કાયદેસર રીતે
હસ્તાંતરણક્ષમ છે અને દેવાની વસૂલાતમાં તેનું વેચાણ માન્ય છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.